KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 10.6.2016 r.
COM(2016) 383 final

ANNEXES 1 to 6

# ZAŁĄCZNIKI

**do**

**wniosku dotyczącego zalecenia Rady**

**w sprawie europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie i uchylającego zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie**

## ZAŁĄCZNIK I

## Definicje

W kontekście niniejszego zalecenia zastosowanie mają następujące definicje:

a) *kwalifikacja*: formalny wynik procesu oceny i walidacji uzyskany w sytuacji, w której właściwy organ stwierdza, że dana osoba osiągnęła efekty uczenia się zgodne z określonymi standardami;

b) *krajowy system kwalifikacji*: wszystkie aspekty działalności państw członkowskich związanej z uznawaniem uczenia się i inne mechanizmy łączące kształcenie i szkolenie z rynkiem pracy i społeczeństwem obywatelskim. Obejmuje on opracowanie i wdrażanie rozwiązań instytucjonalnych i procedur związanych z zapewnianiem jakości, oceną i przyznawaniem kwalifikacji. Krajowy system kwalifikacji może składać się z kilku podsystemów i może obejmować krajowe ramy kwalifikacji;

c) *krajowe ramy kwalifikacji*: narzędzie służące do klasyfikowania kwalifikacji na wyszczególnione według przyjętego zespołu kryteriów poziomy osiągnięć w uczeniu się, które ma na celu integrację i koordynację krajowych podsystemów kwalifikacji oraz poprawę przejrzystości, dostępności, rozwoju i jakości kwalifikacji w odniesieniu do rynku pracy i społeczeństwa obywatelskiego;

d) *kwalifikacja międzynarodowa*: świadectwo, dyplom, stopień lub tytuł przyznane przez organ międzynarodowy (lub organ krajowy akredytowany przez organ międzynarodowy) i używane w więcej niż jednym państwie, obejmujące efekty uczenia się oparte na standardach opracowanych przez organ, organizację lub przedsiębiorstwo międzynarodowe;

e) *międzynarodowa kwalifikacja sektorowa*: kwalifikacja międzynarodowa istotna dla danego sektora działalności gospodarczej, opracowana przez międzynarodową organizację sektorową lub przedsiębiorstwo międzynarodowe;

f) *efekty uczenia się*: określenie tego, co uczący się wie, rozumie i potrafi wykonać po ukończeniu procesu uczenia się;

g) *wiedza*: efekt przyswajania informacji poprzez uczenie się. Wiedza jest zbiorem faktów, zasad, *teorii* i praktyk powiązanych z dziedziną pracy lub nauki. W kontekście europejskich ram kwalifikacji wiedzę opisuje się jako teoretyczną lub faktograficzną;

h) *umiejętności:* zdolność do stosowania wiedzy i korzystania z know-how w celu wykonywania zadań i rozwiązywania problemów. W kontekście europejskich ram kwalifikacji umiejętności określa się jako kognitywne (obejmujące myślenie logiczne, intuicyjne i kreatywne) oraz praktyczne (obejmujące sprawność i korzystanie z metod, materiałów, narzędzi i instrumentów);

*i)* *odpowiedzialność / autonomia* w kontekście europejskich ram kwalifikacji to zdolność osoby uczącej się do stosowania wiedzy i umiejętności w sposób niezależny i odpowiedzialny*;*

j) *walidacja uczenia się pozaformalnego i nieformalnego*: proces potwierdzania przez upoważniony organ, że dana osoba uzyskała efekty uczenia się mierzone zgodnie z odpowiednimi standardami; składają się na nią następujące cztery oddzielne etapy: identyfikacja konkretnych doświadczeń danej osoby za pomocą rozmowy; dokumentacja służąca zaprezentowaniu doświadczeń danej osoby; formalna ocena tych doświadczeń oraz poświadczenie wyników oceny mogące skutkować częściową lub pełną kwalifikacją;

*k)* *formalne uznawanie efektów uczenia się:* proces przyznawania przez właściwy organ oficjalnego statusu uzyskanym efektom uczenia się dla celów dalszego kształcenia się lub zatrudnienia, odbywający się poprzez (i) przyznanie kwalifikacji (świadectw, dyplomów lub tytułów), (ii) walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, (iii) przyznanie równoważności, punktów zaliczeniowych lub zwolnień;

*l)* *punkt zaliczeniowy:* świadczy o tym, że część kwalifikacji, będąca spójnym zbiorem efektów uczenia się, została poddana ocenie i walidacji przez upoważniony organ zgodnie z ustalonym standardem; punkt zaliczeniowy jest przyznawany przez właściwe organy, gdy dana osoba osiągnęła określone efekty uczenia się, co potwierdzają odpowiednie oceny; punkt zaliczeniowy może być wyrażony wartością ilościową (np. jako zaliczenia lub punkty zaliczeniowe) odzwierciedlającą szacowany nakład pracy typowej osoby potrzebny do osiągnięcia powiązanych efektów uczenia się;

*m)* *systemy punktów zaliczeniowych:* systemy uznawania punktów zaliczeniowych. Systemy te mogą obejmować między innymi równoważność, zwolnienia, jednostki/moduły, które mogą być gromadzone i transferowane, autonomię organizatorów kształcenia i szkolenia, którzy mogą indywidualizować ścieżki uczenia się, oraz dokładną walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego*;*

*n)* *transfer punktów zaliczeniowych:* proces pozwalający osobom, które zgromadziły punkty zaliczeniowe w jednym kontekście, na uzyskanie oceny i uznania tych punktów w innym kontekście.

# ZAŁĄCZNIK II

**Deskryptory definiujące poziomy europejskich ram kwalifikacji (EQF)**

| Każdy z 8 poziomów jest zdefiniowany za pomocą zbioru deskryptorów określających efekty uczenia się[1] odpowiadające kwalifikacjom na tym poziomie w dowolnym systemie kwalifikacji. | | | |
|---|---|---|---|
| | Wiedza | Umiejętności | Odpowiedzialność / autonomia |
| | W kontekście EQF wiedzę opisuje się jako teoretyczną lub faktograficzną. | W kontekście EQF umiejętności określa się jako kognitywne (obejmujące myślenie logiczne, intuicyjne i kreatywne) oraz praktyczne (obejmujące sprawność manualną i korzystanie z metod, materiałów, narzędzi i instrumentów). | W kontekście EQF odpowiedzialność/autonomię opisuje się jako zdolność osoby uczącej się do stosowania wiedzy i umiejętności w sposób autonomiczny i odpowiedzialny. |
| Poziom 1<br>Efekty uczenia się odpowiadające poziomowi 1: | podstawowa wiedza ogólna | podstawowe umiejętności wymagane do realizacji prostych zadań | praca lub nauka pod bezpośrednim nadzorem w zorganizowanym kontekście |
| Poziom 2<br>Efekty uczenia się odpowiadające poziomowi 2: | podstawowa wiedza faktograficzna w danej dziedzinie pracy lub nauki | podstawowe kognitywne i praktyczne umiejętności potrzebne do korzystania z istotnych informacji w celu realizacji zadań i rozwiązywania rutynowych problemów przy użyciu prostych zasad i narzędzi | praca lub nauka pod nadzorem, o pewnym stopniu autonomii |
| Poziom 3<br>Efekty uczenia się odpowiadające poziomowi 3: | znajomość faktów, zasad, procesów i pojęć ogólnych w danej dziedzinie pracy lub nauki | zestaw umiejętności kognitywnych i praktycznych potrzebnych do realizacji zadań i rozwiązywania problemów poprzez wybieranie i stosowanie podstawowych metod, narzędzi, materiałów i informacji | ponoszenie odpowiedzialności za realizację zadań w pracy lub nauce<br>dostosowywanie własnego zachowania do okoliczności w rozwiązywaniu problemów |
| Poziom 4<br>Efekty uczenia się odpowiadające poziomowi 4: | faktograficzna i teoretyczna wiedza w szerszym kontekście danej dziedziny pracy lub nauki | zakres umiejętności kognitywnych i praktycznych potrzebnych do generowania rozwiązań określonych problemów w danej dziedzinie pracy lub nauki | samodzielna organizacja w ramach wytycznych dotyczących kontekstów związanych z pracą lub nauką, zazwyczaj przewidywalnych, ale podlegających zmianom<br>nadzorowanie rutynowej pracy innych, ponoszenie pewnej odpowiedzialności za ocenę i doskonalenie działań związanych z pracą lub nauką |

[1] Efekty uczenia się stanowią określenie tego, co uczący się wie, rozumie i potrafi wykonać po ukończeniu procesu uczenia się. Na ogół są one klasyfikowane jako „wiedza, umiejętności i kompetencje". W kontekście EQF ten ostatni element ogranicza się do „odpowiedzialności / autonomii", ponieważ deskryptory zdefiniowane w niniejszym zaleceniu odzwierciedlają określenia wspólnie uzgodnione między państwami członkowskimi na potrzeby stosowania niniejszego zalecenia, a nie są one w pełni zgodne z definicjami pojęć.

| | | | |
|---|---|---|---|
| Poziom 5*<br>Efekty uczenia się odpowiadające poziomowi 5: | obszerna, specjalistyczna, faktograficzna i teoretyczna wiedza w danej dziedzinie pracy lub nauki i świadomość granic tej wiedzy | rozległy zakres umiejętności kognitywnych i praktycznych potrzebnych do kreatywnego rozwiązywania abstrakcyjnych problemów | zarządzanie i nadzór w kontekstach pracy i nauki podlegających nieprzewidywalnym zmianom<br>analizowanie i rozwijanie osiągnięć pracy własnej oraz innych osób |
| Poziom 6**<br>Efekty uczenia się odpowiadające poziomowi 6: | zaawansowana wiedza w danej dziedzinie pracy i nauki obejmująca krytyczne rozumienie teorii i zasad | zaawansowane umiejętności, wykazywanie się biegłością i innowacyjnością potrzebną do rozwiązania złożonych i nieprzewidywalnych problemów w specjalistycznej dziedzinie pracy lub nauki | zarządzanie złożonymi technicznymi lub zawodowymi działaniami lub projektami, ponoszenie odpowiedzialności za podejmowanie decyzji w nieprzewidywalnych kontekstach związanych z pracą lub nauką<br>ponoszenie odpowiedzialności za zarządzanie rozwojem zawodowym jednostek i grup |
| Poziom 7***<br>Efekty uczenia się odpowiadające poziomowi 7: | wysoce wyspecjalizowana wiedza, której część stanowi najnowszą wiedzę w danej dziedzinie pracy lub nauki, będąca podstawą oryginalnego myślenia lub badań<br>krytyczna świadomość zagadnień w zakresie wiedzy w danej dziedzinie oraz na styku różnych dziedzin | specjalistyczne umiejętności rozwiązywania problemów potrzebne do badań lub działalności innowacyjnej w celu tworzenia nowej wiedzy i procedur oraz integrowania wiedzy z różnych dziedzin | zarządzanie i przekształcanie kontekstów związanych z pracą lub nauką, które są złożone, nieprzewidywalne i wymagają nowych podejść strategicznych<br>ponoszenie odpowiedzialności za przyczynianie się do rozwoju wiedzy i praktyki zawodowej lub za dokonywanie przeglądu strategicznych wyników zespołów |
| Poziom 8****<br>Efekty uczenia się odpowiadające poziomowi 8: | wiedza na najbardziej zaawansowanym poziomie w danej dziedzinie pracy lub nauki oraz na styku różnych dziedzin | najbardziej zaawansowane i wyspecjalizowane umiejętności i techniki, w tym synteza i ocena, potrzebne do rozwiązywania krytycznych problemów w badaniach lub działalności innowacyjnej oraz do poszerzania i ponownego określania istniejącej wiedzy lub praktyki zawodowej | wykazywanie się znaczącym autorytetem, innowacyjnością, autonomią, etyką naukową i zawodową oraz trwałym zaangażowaniem w rozwój nowych idei i procesów w najważniejszych kontekstach pracy zawodowej lub nauki, w tym badań |

Zgodność z ramami kwalifikacji dla europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego

W ramach kwalifikacji dla europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego przewidziano deskryptory trzech cykli uzgodnionych przez ministrów szkolnictwa wyższego na spotkaniu w Bergen w maju 2005 r. w ramach procesu bolońskiego. Deskryptory dla każdego cyklu oferują ogólne określenie typowych oczekiwań w zakresie osiągnięć i umiejętności związanych z kwalifikacjami odzwierciedlającymi koniec danego cyklu.

* Deskryptor krótkiego cyklu (w ramach pierwszego cyklu lub z nim powiązany) opracowany przez Wspólną Inicjatywę Jakości jako część procesu bolońskiego, odpowiada efektom uczenia się z poziomu 5 EQF.

** Deskryptor pierwszego cyklu odpowiada efektom uczenia się z poziomu 6 EQF.

*** Deskryptor drugiego cyklu odpowiada efektom uczenia się z poziomu 7 EQF.

**** Deskryptor trzeciego cyklu odpowiada efektom uczenia się z poziomu 8 EQF.

## ZAŁĄCZNIK III

### Kryteria i procedury odnoszenia krajowych ram i systemów kwalifikacji do europejskich ram kwalifikacji

1. Obowiązki lub kompetencje prawne wszystkich właściwych podmiotów krajowych uczestniczących w procesie odnoszenia są jasno określone i opublikowane przez właściwe organy.
2. Istnieje wyraźny i dający się udowodnić związek między poziomami kwalifikacji określonymi w krajowych ramach lub systemach kwalifikacji a deskryptorami poziomów EQF.
3. Krajowe ramy lub systemy kwalifikacji oraz określone w nich kwalifikacje są oparte na zasadach i celach efektów uczenia się i powiązane z rozwiązaniami dotyczącymi walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego oraz z systemami punktów zaliczeniowych, jeżeli takowe istnieją.
4. Procedury włączania kwalifikacji do krajowych ram kwalifikacji lub opisywania miejsca kwalifikacji w krajowym systemie kwalifikacji są przejrzyste.
5. Krajowe systemy zapewniania jakości kształcenia i szkolenia odnoszą się do krajowych ram lub systemów kwalifikacji i są zgodne z zasadami zapewniania jakości określonymi w załączniku IV do niniejszego zalecenia.
6. Proces odnoszenia obejmuje wyrażenie przez odpowiednie organy ds. zapewniania jakości zgody co do tego, że sprawozdanie dotyczące odnoszenia jest zgodne z odpowiednimi krajowymi przepisami i praktyką w dziedzinie zapewniania jakości.
7. W procesie odnoszenia uczestniczą eksperci międzynarodowi, a sprawozdania dotyczące odnoszenia zawierają pisemne oświadczenia na temat procesu odnoszenia złożone przez co najmniej dwóch ekspertów międzynarodowych z dwóch różnych państw.
8. Właściwy organ krajowy lub organy krajowe poświadczają odniesienie krajowych ram lub systemów kwalifikacji do EQF. Właściwe organy krajowe publikują jedno kompleksowe sprawozdanie, w którym przedstawiają odniesienie i potwierdzające je dowody, omawiając osobno każde z kryteriów. To samo sprawozdanie można wykorzystać do samopotwierdzenia w zakresie ram kwalifikacji dla europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego, zgodnie z określonymi tam kryteriami samopotwierdzenia.
9. Najlepiej byłoby, gdyby w ciągu 3 miesięcy od zatwierdzenia sprawozdania dotyczącego odnoszenia lub jego aktualizacji państwa członkowskie i inne państwa uczestniczące publikowały sprawozdanie dotyczące odnoszenia i udostępniały istotne informacje dla celów porównawczych za pośrednictwem odpowiednich europejskich usług internetowych.
10. W następstwie procesu odnoszenia wszystkie nowe świadectwa, dyplomy lub suplementy kwalifikacji wydane przez właściwe organy powinny zawierać jasne odniesienie, na podstawie krajowych ram lub systemów kwalifikacji, do odpowiedniego poziomu EQF.

## ZAŁĄCZNIK IV

### Zasady zapewniania jakości w odniesieniu do kwalifikacji odniesionych do europejskich ram kwalifikacji[2]

Kształcenie i szkolenie zawodowe, szkolnictwo wyższe, uczenie się pozaformalne i nieformalne w sektorze prywatnym lub kwalifikacje międzynarodowe, które są odniesione do EQF, powinny być objęte zapewnianiem jakości, aby zwiększać zaufanie do ich jakości i poziomu. Zasady zapewniania jakości na poziomie europejskim w odniesieniu do kształcenia ogólnego są przedmiotem trwającej dyskusji toczonej w kontekście ET 2020.

Bez uszczerbku dla krajowych ustaleń w zakresie zapewniania jakości mających zastosowanie do kwalifikacji krajowych **zapewnianie jakości *kwalifikacji* odniesionych do EQF:**

1. odnosi się do opracowywania kwalifikacji, jak również stosowania podejścia opartego na efektach uczenia się;
2. odnosi się do procesu certyfikacji, zapewniając prawidłową i niezawodną ocenę zgodnie z ustalonymi i przejrzystymi standardami opartymi na efektach uczenia się;
3. obejmuje mechanizmy informacji zwrotnej i procedury służące ciągłej poprawie;
4. wiąże się z uczestnictwem wszystkich istotnych zainteresowanych stron na wszystkich etapach procesu;
5. obejmuje spójne metody oceny, wiążące ocenę wewnętrzną z oceną zewnętrzną;
6. stanowi integralną część wewnętrznego zarządzania, w tym w ramach podwykonawstwa, podmiotów wydających kwalifikacje odniesione do EQF;
7. jest oparte na jasnych i mierzalnych celach, standardach i wytycznych;
8. jest wspierane odpowiednimi zasobami;
9. obejmuje systematyczną i cykliczną ocenę dokonywaną przez organy monitorowania zewnętrznego, opartą co najmniej na zasadach określonych w niniejszym załączniku odnośnie do systemów wewnętrznego zapewniania jakości powiązanych z kwalifikacjami;
10. obejmuje publikowanie wyników jego oceny, w tym z zapewnieniem dostępności elektronicznej tych wyników na poziomie krajowym i europejskim.

Organy lub agencje monitorowania zewnętrznego, o których mowa w zasadzie 9, powinny być poddawane przez właściwe organy cyklicznemu przeglądowi zewnętrznemu. Wyniki takiego przeglądu zewnętrznego, poza obszarem szkolnictwa wyższego, powinny być publicznie i elektronicznie dostępne za pośrednictwem rejestru europejskiego.

[2] Niniejsze wspólne zasady są w pełni zgodne z europejskimi normami i wytycznymi dotyczącymi zapewniania jakości w europejskim obszarze szkolnictwa wyższego oraz z europejskimi ramami odniesienia na rzecz zapewniania jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym (EQAVET).

## ZAŁĄCZNIK V

### Zasady dotyczące systemów punktów zaliczeniowych związanych z europejskimi ramami kwalifikacji

EQF i krajowe ramy kwalifikacji uzupełnione systemami punktów zaliczeniowych zapewniają lepsze wsparcie osobom indywidualnym, które przemieszczają się (i) między różnymi poziomami kształcenia i szkolenia, (ii) w obrębie sektorów kształcenia i szkolenia i między tymi sektorami (iii) między kształceniem i szkoleniem a rynkiem pracy oraz (iv) w granicach i poza granicami kraju. Różne systemy punktów zaliczeniowych, ściśle powiązane z systemami i ramami kwalifikacji, powinny współdziałać ze sobą, aby wspierać takie przejścia oraz ułatwiać dokonywanie postępów.

W tym celu systemy punktów zaliczeniowych związane z odniesieniem kwalifikacji do EQF powinny być zgodne z następującymi zasadami:

1. należy wprowadzić systemy punktów zaliczeniowych w celu utworzenia elastycznych ścieżek kształcenia, z korzyścią dla poszczególnych osób uczących się;
2. przy projektowaniu i rozwijaniu kwalifikacji należy systematycznie stosować podejście oparte na efektach uczenia się oraz odpowiednie rozwiązania dotyczące punktów zaliczeniowych, aby ułatwiać transfer (elementów) kwalifikacji i osiąganie postępów w uczeniu się;
3. systemy punktów zaliczeniowych powinny ułatwiać transfer efektów uczenia się i osiąganie postępów przez osoby uczące się ponad granicami instytucjonalnymi i krajowymi;
4. systemy punktów zaliczeniowych muszą opierać się na wyraźnym i przejrzystym zapewnianiu jakości;
5. punkty zaliczeniowe uzyskane przez daną osobę powinny być udokumentowane, przy czym w dokumencie takim należy podać uzyskane efekty uczenia się, ich poziom, nazwę właściwej instytucji przyznającej punkty zaliczeniowe oraz, w stosownych przypadkach, powiązaną wartość punktów zaliczeniowych;
6. Systemy transferu i akumulacji punktów zaliczeniowych powinny dążyć do osiągnięcia synergii z przyjętymi rozwiązaniami dotyczącymi walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, współdziałając w celu ułatwienia i promowania transferu i postępów.
7. Systemy punktów zaliczeniowych powinny być tworzone i udoskonalane poprzez współpracę między zainteresowanymi stronami na poziomie krajowym i europejskim.

## ZAŁĄCZNIK VI

### Orientacyjne elementy wspólnego formatu stosowanego do publikowania informacji o kwalifikacjach w formie elektronicznej

| **DANE** | | | **Wymagane / nieobowiązkowe** |
|---|---|---|---|
| Nazwa kwalifikacji | | | Wymagane |
| Przedmiot* | | | Wymagane |
| Państwo/region (kod) | | | Wymagane |
| Poziom EQF | | | Wymagane |
| Opis kwalifikacji | albo | Wiedza | Wymagane |
| | | Umiejętności | Wymagane |
| | | Odpowiedzialność/autonomia | Wymagane |
| | lub | Pole tekstowe przeznaczone na opis tego, co dana osoba ucząca się powinna wiedzieć, rozumieć i potrafić wykonać | Wymagane |
| Instytucja poświadczająca kwalifikacje** | | | Wymagane |
| Punkty zaliczeniowe / nominalny nakład pracy potrzebny do osiągnięcia danych efektów uczenia się | | | *Nieobowiązkowe* |
| Procesy wewnętrznego zapewniania jakości | | | *Nieobowiązkowe* |
| Organ monitorowania zewnętrznego | | | *Nieobowiązkowe* |
| Dodatkowe informacje na temat kwalifikacji | | | *Nieobowiązkowe* |
| Źródło informacji | | | *Nieobowiązkowe* |
| Odesłanie do odpowiedniego suplementu kwalifikacji | | | *Nieobowiązkowe* |
| Adres URL kwalifikacji | | | *Nieobowiązkowe* |
| Język informacji (kod) | | | *Nieobowiązkowe* |
| Warunki przyjęcia | | | *Nieobowiązkowe* |
| Data wygaśnięcia (jeśli dotyczy) | | | *Nieobowiązkowe* |
| Sposoby uzyskania kwalifikacji | | | *Nieobowiązkowe* |
| Związek z zawodami | | | *Nieobowiązkowe* |

* ISCED FoET2013

** Minimalny zakres wymaganych informacji o instytucji poświadczającej kwalifikacje powinien ułatwiać znalezienie informacji na temat tej instytucji. Powinna być to nazwa instytucji poświadczającej kwalifikacje lub, w stosownych przypadkach, nazwa grupy instytucji poświadczających kwalifikacje oraz adres URL lub informacje kontaktowe.